

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 8 ՄԷՏ
» Գաւառացի » 4 ՄԷՏ
» Գաւառացի » 4 ՄԷՏ
» Գաւառացի » 3 ՄԷՏ
Իւրաքանչիւր թիւի գին 60 փրկ.
Յանուարի ամիսը մէկ անգամի հա-
մար 3 դուրոս, երկու անգամի հա-
մար 2 դուրոս, երեք անգամի հա-
մար 1 դուրոս անկապիտալիւն կրկնայ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս դառնալով լրագրաց անդամ
ծախքը խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պո-
լս, Չինիի խան, Մատիսի գրասեն-
եակը:
Համարը ծախքը չվճարուած նա-
մակ չընդունուիր:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵՐՏԻՆ 3 ՕԳՈՍՏ

Եզրիսկոյններն հաւաքական յայ-
տարարութիւն մը տուին կառավարու-
թեան, որոյ մէջ կը ծանուցանեն թէ
տէրութեան հաստատած եկեղեցական
օրինաց չպիտի հպարտակին:

ՓԱՐԻԶ 3 ՕԳՈՍՏ

Օրէնական հաւանականարար կը
յայտնանան: Պատարարութեանը՝ ընդհա-
կառակն չիօթեալ են:

Կառավարութիւնը փարիզի արքեպիս-
կոպոսին կոնդակին վրայ խտրացեց զըր-
դըութիւնը յաջողեցաւ ամբողջ:

ՄԱՐՏԻՆ 3 ՕԳՈՍՏ

Կառավարութիւնը կը բողոքէ որ եւ է
միջամտութեան դէմ:

ԼՈՒՐԵՐ 30 ՕԳՈՍՏ

Վեհապետական նոր տեսակցութեանց
խօսք կայ:

ՍԵՒՆԻՆ 3 ՕԳՈՍՏ

Այստեղից լուսնի տեսանքն ան-
պարտ հրատարակեց զ Պ. Թրիքուրի:

ՊԵՐՏԻՆ 4 ՕԳՈՍՏ

Կը հաւատան թէ Պ. Պիտարը Պա-
ռիսի մեկնելէ առաջ Լուի թագա-
ւորին շնորհակալութեան պիտի երթայ Ի-
րեն եղած ընդունելութեան համար:
Բառեքսիոյ եպիսկոպոսը բանադա-
նեցաւ: Իսկ Քրիստիոյ արքեպիսկոպոսին
համար պատժեցն ձգուելու խօսք կայ:
Պարսկոյ կառավարութիւնն օտար տէ-
րութիւններէն ձանձուելու վրայ է: Եւ
ժամանակ փարսեանք իրեն ապստամբ
պիտի նկատուին:

ԲԵՐԼԻՆ 4 ՕԳՈՍՏ

Հանրապետական ընկերակցութեանց
փոխանորդները բռնուելով բանտարկե-
ցան:

Մատրիտի կառավարութիւնն 400000
հրացան դնեց:

ԹԱՆԿԱՎ 3 ՕԳՈՍՏ

Թանկաւոր կառավարութիւնը սուտ կը
հանձն թանկաւոր մէջ ժամանակոյ դառնալը:

ՓԱՐԻԶ 4 ՕԳՈՍՏ

Բրուսելոյ կառավարութիւնն յայտնեց
թէ Սլոնիոյ ծովերը նաւարումը մը
զրկելը Գաղղիոյ դէմ թշնամական բան
մը չունի:

Եզրիսկոյնի խմբագիր Գաղղիոյ գաղութ
տեսչութեան նաւ կը գնացած է:

Բրիտիշ Գաղղիական իշխանութեանց
հրաման զրկուեցաւ որ հսկողութիւնը
կրկնապատկեն:

Ազգային ժողովոյ զիւանդան վրայ
Պառլամենտը հետ պայմանագրութեան ծրա-
դիր մը գրուեցաւ: Պառլամենտը հրա-
տարարութեան գործին իրեն վճարուելիք
տարեկան 200 միլիոն ֆրանքն 150 միլի-
ոնի իջն: Եւ հաճի 80 միլիոն ֆրանք
կը վերստացուի կառավարութեան: Այս
տարեկանութեան վրայ վաղը պիտի վի-
ճարանի մտադրը:

Ազգային ժողովն եկամտից վրայ ա-
ռաջարկուած աւելցումները:

ՄԱՐՏԻՆ 4 ՕԳՈՍՏ

Միջերկրական ծովու անդրակտն նա-
ւարարութեան սպոր ձանձուց կենի: Պարսի-
սն (Սլոնիոյ) երթալու համար:

ԼՈՒՐԵՐ 4 ՕԳՈՍՏ

Սրտաքին դործոց նախարար Պ. Պար-
լամենտը երեսօրեանց ժողովին մէջ թէ-
րեւս պատժուած մը չկայ եւ թաղարարութե-
ան որ եւ է տէրութեան զինեալ միջամտու-
թիւն մ'ընելու դիմումներէն Սլոնիոյ
դործերուն:

Սլոնիոյ վրայ միտք չունի միջամտելու եւ
ուրիշ տէրութեան մ'ալ փախալը չտար
միջամտելու:

ԼՈՒՐԵՐ 4 ՕԳՈՍՏ

Պ. Պարլամենտը 43 45/46
թիւ 1865 —
» 1869 53 4/8
» 1874 62
» 1872 74 3/4
Սլոնիոյ Բոնոն 92 3/46

ԼՈՒՐԵՐ 4 ՕԳՈՍՏ

Բաժնի վրայ Սլոնիոյ — Օրէն 8 3/8
» Ֆայր Տօլէրան 5 1/5
Կախում 42000 հակ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անառապիտակ ժողովոյ վրայ
օգնութեան համար Եզրիսկոյնի մէջ
ալ հանդանակութիւն բացուելով,
մինչեւ հիմա 6453 իւրան հաւաքուե-
ր է, որոյ 4000 իւրան Բարձր. խմբագ-
րութեան է, եւ 2453 իւրա ալ իւր ըն-
տանիքը: Մնացեալն ալ Եզրիսկոյն-
ական կառավարութեան պաշտօնա-
տարներն եւ Գահիէի ու Ալէքսանդ-
րիոյ վաճառականները գրուած են:

Սլոնիոյ հանդանակութեանց գումար-
ըննդանալ շարժու. Կ. Պոլսի գաղ-
թութեան մասնաժողովին յանձ-
նուեցաւ:

Անցեալ շաբթու լուր տուած է-
ինք թէ Գաւառիոյ յայտնաբեր-
ւած Անտիքայ պատարարին դէմ
գործողները զայն արժան էն ձգելու
կաշխատի: Վերջին լուրերը կը ծա-
նուցանեն թէ տեղւոյն կուսակալին
միջնորդութեամբ գործողութիւնը խա-
ղաղութեամբ վերջացեր է:

Պարլամենտի Հատիգաթ էլ Ալիպար
լրագրին հետեւեալ տեղեկութիւնը
կուսայ այս վեճին ծագմանն ու վախ-
ճանին վրայ:

Սլոնիոյ օրերը վեճ մը ծագեցաւ
Գաւառիոյ Յոյն հասարակութեան եւ
Անտիքայ Պատարարը Գր. Եզրիսկո-
սի մէջ: Հասարակութիւնը յանձնա-
ժողով մը կազմելով 1860 ի դեպքեր-
ուն պատճառաւ կառավարութեան
կողմէ յիշեալ Պատարարին տրուած
18000 իւրան հաշիւը կը խնդրէ:

Պատարարը հաշիւ տալ չուզելով,
Յոյն հասարակութիւնն ալ անոր ա-
նունը եկեղեցւոյն մէջ յիշատակուե-
լէ արգելեց եւ արժան էն անկումը պա-
հանելու պատու:

Վերջին կուսակալն իմանալով այս
բանը՝ յաջողեցաւ գործողութիւնը լու-
ծում մը տալ այս վեճին, վեց անգամ
բողոքեցաւ յանձնաժողով մը կար-
գելով, որոյ երեք Պատարարին
կողմէն նշանակուած էին եւ երեքն
ալ հասարակութեան կողմէ: Յանձ-
նաժողովին պաշտօնն էր վերջիցեալ
գումարին գործածութեան հաշիւ-
ները քննել, եւ անոնց անկողմու-
թեան վրայ իր կարծիքն յայտնել:

Վերջին լուրերը կառավարութեան
կուսակալութեան թաղարարին խմբագ-
րութեան է Գահիէի վեճին. կուսակալին
հրամանաւ կիրակի առաւօտ Պատ-
արարը քննուեց, ու հրաւիրեալ
էին նաեւ կղերն եւ հասարակութեան
գլխավորները: Հոն հաշտութիւն եւ-
ղաւ, եւ Պատարարին օրհնութիւնն տա-
լով եկեղեցին իջաւ, եւ կրօնական սղա-
տամունքն առաջուան պէս կանոնա-
ւորութեամբ կատարուի սկսան:

Ալէքսանդր Բոնոնի լուրերէն է-
ֆէնիսին, որ թուրքերէն, Գաւառէն
եւ Գաղղիէն քանի մը գործեր յո-
րինած է ժողովրդական կրթութեան
համար, կայսերական հրամանագիր մ'
ստացաւ ընկերութիւն մը կազմելու,
որոյ նպատակն Գաւառիոյ ուղիքն
թուրքերէն լեղուին ուսումը ծաւա-
լել պիտի ըլլայ:

Եւրոպայի լրագրերը կը ծանուցանեն
թէ՝ երկու Ձերքէ՞լ տոլէն ներկա
ընտանեաց քանի մը զրջ տալով ա-
նոնց դաւանները կը գնեն եղեր: Այս
բարբարոսական տուրի առն իմաց-
ւելով, յիշեալ Ձերքէ՞լները բռնու-
ւեր, եւ տղայքը ձեռու ընտան առնու-
ւելէ ետեւ իրենք ալ բանտարկուե-
ր են:

Նոյն լրագրերը կը պատմեն նաեւ թէ
կուսակալը քաղաքէն դուրս պար-
տելու ելնելով՝ գերեզմանատան կող-
մէն տղա մը լայու ձայն բեր է: Այն
կողմէն երթալով՝ Կ—Յ տարեկան տը-
ղայ մը տեսեր է ցնցոտիով ծածկը-
ւած եւ տոլման մեռնելու վիճակի
մէջ: Կուսակալը զայն վերցնել տա-
լով քաղաքին հիւրատունը զրկեր է,
ուր հարկերէն աւելի տղայք, որք
իրենց սովորանք ծնողներէն փողոց-
ները ձգուած էին, հաւաքուելով
խնամուելու վրայ են:

Ազգայնականութիւնը կուսական թէ
յիշեալ դաւաճան մէջ բնակող Ձեր-
քէ՞լացի եւ անոնց գումարներուն մէջ
նոր կուս մը ծագեր է, եւ մինչեւ իսկ
երկու կողմէն ի գէն գիմեր են, բայց
Ազգայնականութիւնը կուսակալը քանի

մը խումբ զօրք զրկելով՝ կուսը դադ-
րեցուցեր է:

Յիշեալէն դուրս ծանուցանեալ մը կը
ծանուցանէ թէ՝ Ալի Ձէ՞լէ՞լի նախա-
դին մէջ Պառլամենտը եւ Յոյն իրարու
հետ ծանր կուս մ'ըրեր են՝ Գաւառ-
թիւ Յոյն եպիսկոպոսին ներկայու-
թեան առթիւ, որ յիշեալ նախա-
դին գլխավորն այցելութեան եղած էր:
Յոյնք ամեն տեղ պատուով ընդու-
նեւ են յիշեալ եպիսկոպոսը, բայց
Պառլամենտը թշնամական ցոյցեր ըրեր
են: Վերջապէս Բայքօրօ գեղին մէջ
Պառլամենտը մեծ բաղմունքով հա-
ւաքուելով չեն թողուցեր եպիսկո-
պոսին որ եկեղեցին մանկ ու պատա-
րագ ընէ: Ասկէց արեւմուտ կուս
մը ծագեր է Պառլամենտը եւ Յոյնաց
մէջ, եւ բաղմունք մարդիկ վերա-
ւորուեւր են, մէկն ալ մեռեր է:
Գաւառիոյ մը միջամտելով կուսն ար-
գելուլ ուղեր է, բայց սպասուելիք
ու թշնամանք կրեր է: Վերջապէս
խումբ մը զօրք հասնելով՝ յարձա-
կողները ցրուեւր են, որք եպիսկոպոս-
ին նստած առնել կազմով այրել կու-
զեն եղեր:

Լոյսի շաբթու քննութեան
Ուն դաւանին ծովերուն ունեցած հա-
քածութիւն մեծ միջերանոցը կիրակի
օրէն ի վեր բռնուելով մէջէն կայր:
Կրտսի թէ 10000 թօն ամուս կայ
միջերանոցին մէջ: Մէկ կողմէ բազմա-
թիւ ջրհաններ կրակին ծաւառան ա-
ռաջըն առնելու կաշխատին, միւս կող-
մէ ալ ամուսին չունեցած մասերը կը
վերցուին:

Անցեալ շաբթու Պէպէք 11 տա-
րեկան տղայ մը ծովը մտնելով, եւ
ծովուն մէջ չարէն աւելի երկար ժա-
մանակ կենալով հիւանդացաւ եւ եր-
կու օր ետքը մեռաւ:

Պատրիէթ լրագրին խօսքին նայե-
լով, Բոնոնի երկաթուղեաց բաժին-
ներուն վերջին վիճակահանութեան
մէջ՝ 600000 ֆրանքն մեծ վիճակը
Մոսկովիա անունով Եզրիսկոյնի ա-
տար մը (քաղք) շահեր է:

Միւթէֆիդէն հաւաքուելով լուր
կուսան թէ՝ յուլի 12/24 ին բռնու-
եւր լրագրութ մ'ընելով կառավարու-
թեան ապարանքին մէկ մասը վեր-
է՝ աւանց ուրիշ վնաս մ'ըլլալու:

ԸՆԹԱՅՔ ԳՐԱՄԱՅ	
24 ՅՈՒԼԻՍ	
Եզրիսկոյն	109,28
Նաւարարութիւն	87,28
Կառավարութիւն	89,10
Գ. Բարձր	51,25
Հիւանդ	—
Հիւանդ	103,38
Պէպէք	128

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ	
ԿԵՆՏՐԱԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ	
24 յուլիս չրաքարված իրերի արժեքը	48 7
25 յուլիս չրաքարված իրերի արժեքը	48 12
Կենտրոն	48 10
Կ. Պոլսի 24 յուլիս.	
Սօսիվ ժեղելիքի բաժինը Անգլիկ	6 30
« Փոխանակության »	4 3
« Պոլսի Պանթոնի »	4 24
« Բրեյտի Ժեղելիք »	9 30
« Բրեյտի Օսթրիա-Բուրգ »	—
Երկարություն հին	30 106 1/2
Պոլս.	1863 » 315
»	1865 » 316
»	1869 » 264
»	1872 » 76
Փորձարկել	Օսթ. իր 5 30

Ս. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Կերպիկի օրը Օրթոգրաֆիկ Սրբոց Հովհաննիսյանց վարժարանին պարգևատրված էր հանդեսը կատարողներով, ներկայ գտնուող Մեծ. աղագային մը հետևելու նամակը գրած է մեզ և մեք ալ կը փութանք ամբողջապես հրատարակել ի պատիւ և ի քաջաբերութիւն այն ազնուատիւն և ազգասէր տիկնանց, որք տասն և հինգ տարեի ի վեր անխնայ ջանքեր և առատաձեւունք զոհողութեամբ վարժարանին զարգացմանն ու յարատեւութեանը կաշխատին, և որք արդէն գեղեցիկ արդիւնքներ ընծայած են ազգիս :

... Տէր .

Գուցէ յիշեն լրագրողք հաւատարիմ ընթերցողք թէ տասն և հինգ տարի առաջ առիթ ունեցայ պատուական լրագրողք թերթերուն մէջ շարք մի նամակներ հրատարակել տարու, որովք կաշխատէի հաստատել ի պատասխանի մէկ քանի պարբերական թերթերու թէ՛ Ազգայնապաշտպանութիւնը իրական սեռին կը թուենէն կախում ունի, և թէ ունեց ընկերական վիճակը բարեկա-

ցընելով ու դանոնք լաւ դատարարութեամբ ապահովեցանք մին կըլլամք : Հիմա կուգամ տոյն անկողին սկզբանց՝ որ այն ատեն քիչ ճանչող կար՝ դժբաղդութենէն տեսնուած արդեանց վրայ ճշմարիտ ազգասիրաց հետ խնդակից ըլլալ, և օրհնել զանոնք որ գեղեցիկ սեռին դատարարական համար աշխատեցան : Խօսքս Օրթոգրաֆիկ վրայ ամփոփելով՝ ուրախութեամբ կը շնորհակալեմ նոյն գիւղի ներստիտ ազգայինք, որ ուսման ապարդէզին մէջ առաջին քայլն առին և Կ. Պոլսոյ մէկ թաղերուն հետ բաղդատութեամբ իրական սեռին դատարարական վարժարանի հանդիսացան :

Այս համարումս յառաջ եկած է այն մանրամասն դատարանութենէն՝ զոր քանի մը տարեներէ ի վեր կատարած եմ նոյն գիւղի Սրբոց Հովհաննիսյանց անունով ազգայնաց վարժարանին ընթացիկ վրայ :

Այս վարժարանը, որ տասն և հինգ տարեի ի վեր հաստատուած է քանի մ'աղանատիւ և ազգասէր տիկնանց ջանքով, ճշմարիտ սերմանց մ'եղած է բարեկիրթ, ուսումնական և բարեբարոյ մայրեր հասցնելու : Անկէջ ելած են այնպիսի աշակերտուհիներ, որոնք ստուգիւ կրնան փոյլիլ որ և իցէ բարձր ընկերութեանց մէջ, և որոնք ազգիս կրնան պարծանք բերել և մեծ ծառայութիւններ ընել :

Այս վարժարանին տարեկան հարցաքննութիւնն ամսոյս 12ին կատարեցաւ խիստ անաշուտութեամբ, և ես ինքնին ներկայ գտնուելու բաղդուն ունեցայ : Աշակերտուհիք զարմանալի յառաջադիմութիւն մը ցուցին և ամենալաւ կերպիւ պատասխանեցին՝ մանաւանդ եօթներորդ տարւոյ աշակերտուհիք՝ հայկաբանութեան, գաղղիկերէնի, աշխարհագրութեան, բնագիտութեան, լուսաբանութեան և այլոց վրայօք եղած

բարձր հարցմանց : Գաղղիացի հմուտ դատարար մի՛ որ հանդիսականաց մին էր, գաղղիերէն գիրք մը ներկայացուց իր թանկարժէք տարւոյ աշակերտուհեաց, և անոնք վերաբերեցին անոր ամեն մէկ տողերը քերականական, պատմական, արտաբանական և ուրիշ ուսումնական մեկնութիւններով :

Այս ուրախակից տեսարանին աւանտես ըլլալէս ետքը չէի կրնար ներկայ գտնուիլ չուղել այն ժրջան օրիորդաց վարձատրութեան և քաջաբերութեան : Ուստի դժուարեցաւ թեմա սրտի դնուիլ յիշեալ վարժարանին տարեկան պարգևատրութեան հանդիսին՝ որ կատարեցաւ այս կերպիւ օրը նոյն գիւղի հայկական թատրոնին մէջ : Հին ներկայ էին բազմաթիւ պատուաւոր ազգայիններ և եկեղեցականներ, թէ՛ մեղ կըրօնակից և թէ՛ աղագայան, և շատ օտարազգիներ : Կային նաեւ բազմաթիւ տիկնայք և օրիորդք, որոնց մեծ մասը նոյն վարժարանէն ելած են : Հանդէսն աւելի սրտառու էր քան թէ չարք, ինչպէս որ կըլլայէ օր մի համեստ ընտանեաց մայրեր ըլլողներու : Տղայոց վարժարանէն եկած խումբ մի՛ գեղեցիկ երգերով կը շնորհակալեցին իրենց քոյրերն ուսման ապարդէզին մէջ ըրած յառաջադիմութեանց վրայ :

Երեք ատենաբանութիւններ խօսեցան, որոց առաջինն արտասանեց Տիգրան Էֆէնտի Երուսաղեմէն՝ այն հանրածանօթ ազգասէրն՝ որ ամեն ազգային ձեռնարկութեանց մէջ ոչ աշխատանք և ոչ ալ անձնուրիշութիւն կը խնայէ : Նա շնորհակալ եղաւ ի դիմաց թաղական խորհրդոյ, որոյ ինքը անդամ է, խնամակալուհի տիկնաներէն, որոնք տասն և հինգ տարեի ի վեր անխնայ աշխատութեամբ և առատաձեւունք զոհողութեամբ դըպրոցը միշտ պայծառ և յառաջադիմ վիճակի մէջ պահելու յաջողած են :

Քաջաբերական խօսքեր նաեւ ուղեղեց այն նորատի խնամակալուհի տիկնանց, որոնք դպրոցին աշակերտներէն ըլլալով՝ այսօրուան օրս ընկերական բարձր վիճակի մէջ կը գտնուին ու իրենց հմտութեամբն և ուսմամբը կը փայլին, և որոնք երախտագիտութենէ շարժեալ յանձն առած են երկու տարեի ի վեր օգնական ըլլալ նախկին խնամակալուհի տիկնանց : Երկրորդ ատենաբանութեամբ մ'ալ Պ. Սէթեան ճարտասանական բարձր ոճով նոյն շնորհակալութիւններն ուղղեց առ խնամակալութիւնն, և վերջացաւ հանդէսը երրորդ ատենաբանութեամբ տեղւոյս քարոզիչ Արթ. Յակոբ վարդապետին :

Յիշեալ վարդապետին ատենաբանութիւնն աւելի յորդոր մ'էր ուսումնականութեան և աշակերտութեան ուղղեալ, և թէպէտ կարճ ժամանակ մի մտածուով ու գեղեցիկ խօսքերով շարայարած էր որ ամենուն սիրտը յուզեց, Յակոբ վարդապետին տաղանդը ու հմտութիւնը մեծ յոյսեր կուտան թէ օր մի ազգիս առաջին ատենաբաններէն մի՛ն պիտի ըլլայ : Պարգևատրված իւր կատարողութեան ամբողջ հանդիսականք անհրաժեշտ պարտաւորութիւն համարեցին շնորհակալ զխնամակալուհի տիկնայս ձեռք բերած յաջողութեանց վրայ, և քաջաբերել որ յարատեւեն իրենց ազգօգուտ ձեռնարկութեան մէջ :

Այսպիսի ազգասէր անձանց անուններն ազգային արձանագրութեանց մէջ նշանակուելու արժանի ըլլալուն, առանց դիտելու թէ անոնց համեստ զգացումը կը վիրաւորի, ազգասիրական պարտաւորութիւն կը համարիմ ինձ Ձեր պատուական թերթին միջոցաւ այն խնամակալուհի տիկնաներն, որոնք դպրոցին հիմնադրուող եղան և տասն և հինգ տարեի ի վեր անխնայ աշխատութեամբ անոր վրայ կը հսկեն, խնամութեամբ անոր վրայ կը հսկեն,

ՀԱՏՈՒԱԾՔ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԲԱՂԵԱՆՔ ՅԱՐԱՐԱՅԻ ՊԱՏՄԱԳՐԱՅ

(Զար. Կ. Բ. 1358)

Այն ժամանակ Մէրվան ըրր հրատարակեց թէ Ալանաց դէմ պատերազմի պիտի երթար. և արգարե այն կողմը քաղել սկսաւ. միանգամայն պատգամաւոր մը զրկեց խաղարաց թագաւորին և զինադու խնդրեց : Թագաւորը հաճելով պատգամաւոր մը զրկեց հաշտութեան պայմաններն սրտը չելու : Մէրվան պատգամաւորը վար դրաւ մինչև որ իր պատրաստութիւններն աւարտեց : Այն ժամանակ խորխոր խօսքեր ուղղեց անոր, պատերազմը հրատարակեց խաղարաց դէմ, և պատգամաւորը ճանքայ դրաւ : Տեղը մէկը դնելով, որ երկար ճանքայնէն տարաւ դայն. իսկ ինքն Մէրվան ամենէն կարճ ճանքան բռնելով՝ խաղարաց վրայ քաղեց և պատգամաւորին հասած միջոցին ինք ալ հասաւ : Պատգամաւորն իր բոլոր առեւտրն ու իմացածը թագաւորին պատմելով, իմացուց նաեւ թէ Մէրվան մեծ բանակ մը գումարած էր իրենց դէմ : Թագաւորն իր խորհրդակցանքը գումարելով խորհուրդ հարցուց անոնց : Անոնք ալ ըսին. « Մէրվան յանկարծակի ձեր վրայ եկած է. եթէ ձեր զօրքերը գումարելու համար հոս կենաք, ձեր ժամանակը կը կորստանէք և Մէրվան ալ ուղտը կընէ : Իսկ եթէ ձեր քով գտնուած սակաւթիւ զօրքով անոր դէմ երթաք, ձեզ կը յաղթէ ու կը հալածէ : Մեր կարծիքն այս է որ դուք երկրին ամենէն հեռաւոր սահմանագլուխը քաշուիք, որպէս զի Մէրվան ալ ձեր ետեւէն մինչև հոս երթայ : Թագաւորն անոց անոնց խորհրդին նոյն միջոցին Մէրվան խաղարաց երկիրն ապագատեղեւով բազում աւար և գերի առաւ մինչև որ երկ-

րին ծայրագոյն սահմանագլուխը հասաւ : Հոն իր վրէժխնդրական արշաւանքն աւարտելու համար քանի մ'օր կանգ առաւ : Յետոյ Մէրիկ թագաւորին երկիրը մոտեցնելու արժանի ամուրներ առաւ և թագաւորն իրեն հարկաւոր ըրաւ այս պայմանաւ որ հազար գերի ապ իրեն 500 մանչ և 500 աղիլի, ամենն ալ թխահեր, միանգամայն 100000 գրիւ ցորեն Դարբանդի համարանոցներուն համար : Յետոյ Մէրվան՝ Թուրանի բնակչաց հետ ալ հաշտութիւն կնքեց, որք յանձն առին 100 գերի տալ կէսը մանչ, կէսն աղիլի, և 20000 գրիւ ցորեն : Այն ժամանակ Ձերիկ-Բրանի երկիրը մտաւ, որոյ թագաւորն հաշտութիւն կնքեց անոր հետ : Յետոյ Համիլի երկիրն արշաւեց, որոյ բնակիչք հաշտութիւն յանձն չառին : Այն ժամանակ Մէրվան ալ անոնց հետ պատերազմելով անոնց բերդաքաղաքը պաշարեց :

Յետոյ Սոգդանայ երկիրը դնաց և հաշտութեան խոնարհեցուց : Թիւրանչաճ յանձն առաւ տարին 10000 գրիւ ցորեն տալ Դարբանդի համար : Բարանոցներուն Այն ժամանակ Մէրվան՝ Լէկզաց իշխանին բերդը պաշարեց : Իշխանը բերդին դուռները փակեց անոր դէմ և բան մը վճարել չուղեց : Յետոյ Լէկզաց իշխանը խաղարաց թագաւորին վրայ յարձակեցաւ, բայց հալու մը նետով զարկաւ սպաննեց զայն՝ առանց ճանչելու : Այն ժամանակ Լէկզերն հաշտութիւն կնքեցին Մէրվանայ հետ, որ անոնց կառավարիչ մը տուաւ : Անկից Մէրվան Շիրվանի ծովեզերեաց գիւղերէն վրայ դնաց, որոյ պահապաններն հնազանդեցան իրեն : Վերջապէս Մէրվան՝ Տուրանի բնակչաց վրայ ալ յարձակեցաւ, և յետոյ ետ քաշուեցաւ :

ԵԱՆՈՒԹՈՒԹԻՒՆ

Ղևանդ պատմագիր ալ կը պատմէ Մէրվանայ այս արշաւանքը, աւելցնելով թէ Ալան բազարաւորներն ալ մասնակցեցաւ այս պատերազմին :

ԻՊՆ ԻԻԼ ՍԹԻՐ ՀԱՏ. Ե. ԵՐ. 73.

Հիճրէթի 117 (Փրկ. 733) թուին Մէրվան օրդի Մուհամմէտի, ոստիկան Հայաստանի, երկու զօրաբանակ զրկեց, որոց մին երեք գիւղական տուտ. Ալանաց երկրին մէջ. միւսը Թուրանչաճի դէմ քաղելով հաշտութեան դաշնագիր մը կնքեց անոր հետ :

ԻՊՆ ԻԻԼ ՍԹԻՐ ՀԱՏ. Ե. ԵՐ. 78.

ԻՊՆ ԻԱԼՏՈՒՆ ՀԱՏ. Գ. ԵՐ. 133.

Հիճրէթի 118 (Փրկ. 736) թուին Մէրվան օրդի Մուհամմէտի արշաւանք մ'ըրաւ վարանիսի (բայ Իպն Խալաւանի վարաքիս) երկիրը, երեք կողմէ միանգամայն յարձակելով : Վարանիս խաղարաց երկիրը փակաւ : Մէրվան անոր գիւղերը պաշարեց՝ մեքենայներ կանգնելով անոր դէմ : Վարանիս անցորդէ մ'ապաննուելով գլուխը Մէրվանի զրկուեցաւ, որ գիւղերէն պահապան զօրաց ցուցնել տուաւ : Այն ժամանակ գիւղական պահապան զօրքն առանց պայմանի անձնատուր ըլլալով, պատերազմիկներն սպաննուեցան, և ոչ-պատերազմիկներն ալ գերի վարեցան :

ԻՊՆ ԻԻԼ ՍԹԻՐ ՀԱՏ. Ե. ԵՐ. 85.

ԻՊՆ ԻԱԼՏՈՒՆ ՀԱՏ. Գ. ԵՐ. 134.

Հիճրէթի 119 թուին Մէրվան օրդի Մուհամմէտի՝ ոստիկան Հայաստանի՝ նախ Ալանաց և ապա խաղարաց երկիրն արշաւեց՝ Պիլէնիքէն ու Սէմէնէքէն անցնելով, մինչև որ խաղարանի Պէյտա մայրաքաղաքը հասաւ : Խաղարան փակաւ :

ԻՊՆ ԻԻԼ ՍԹԻՐ ՀԱՏ. Ե. ԵՐ. 90.

ԻՊՆ ԻԱԼՏՈՒՆ ՀԱՏ. Գ. ԵՐ. 134.

Հիճրէթի 120 (Փրկ. 738) թուին Սալթմուք յէլի օրդի Խոհաք արշաւանք մ'ըրաւ Թուրանչաճի դէմ, որոյ ամուրները նուաճեց և երկիրն ապագատեղեց :

Հ. Դ. ՍՈՒՍՆ ՍՏԻՒՆ Մ. ԳԻՐԳ